

UN SAT ROMÂNESC DIN NORDUL BUCOVINEI ȘI LITERATURA LUI POPULARĂ

Abstract. The study is a review to the book *Bukovina Krasna* (2). Folklore (Cernauti, Prut publishing house, 2007) written by Nicolae Motrescu, teacher and publicist. Based on multiple publicistic and scientific sources concerning the upper part of Moldova – an ancient Romanian stolen land, the author makes some comments, findings, conclusions about the tragic fate of the Romanians from Northern Bucovina and about the ordeal they went through and are still going through from their occupation in 1940 onwards.

Keywords: Nicolae Motrescu, *Bukovina Krasna*, collection, folklore, collectors, informants, popular poets, Veronica Solcan, photographic images, valuable collection, cultural event, high appreciation.

Cu toate că despre soarta tragică a nordului Bucovinei – „partea cea mai veche și mai frumoasă a țării noastre”¹, ruptă barbar de la Patria istorică în vara anului 1940, ca urmare a înțelegerilor secrete sovieto-germane din 23 august 1939, cu „dăruirea” ulterioară Ucrainei, și despre calvarul prin care au trecut și trec frații noștri de pe aceste îndurerate meleaguri de la ocupație încoace, supuși unui lung și intens proces de deznaționalizare, umilire totală și asimilare forțată, s-au publicat câteva cărți², mai multe articole³ și interviuri⁴, despre viața și problemele românilor de aici – subiect demn pentru un roman de premiul Nobel – la noi se știe încă foarte puțin.

Iată de ce orice lucrare veridică nou apărută, care ține de subiectul pe care îl abordăm, interesează, este o sursă de informație, de cunoaștere a realităților triste din fostul ținut românesc înstrăinat.

Una dintre aceste cărți, despre care la noi, cu părere de rău, încă nu s-a scris, este culegerea lui Nicolae Motrescu „Crasna Bucovinei” (2) Folclor. Cernăuți, Editura „Prut”, 2007.

Precizăm că s. Crasna (Crasnoilsc), r. Storojineț, reg. Cernăuți, atestat documentar pentru prima dată la 1431 și ajuns azi să aibă zece mii de locuitori, se află în vecinătatea Mănăstirii Putna – lăcașul de veci al Domnitorului nostru fără egal – și este cea mai mare localitate de la poalele Carpaților și din întreaga Bucovină⁵.

Despre mândrețea acestei încântătoare așezări de pe Valea Siretului ne vorbește și un cântec, cules aici și publicat de Grigore Botezatu, titlul căruia spune totul – „Sat frumos ca Crasna nu-i”⁶.

Alcătuitorul culegerii – Nicolae Motrescu (22.03.1944 – 18-03.2008) – profesor de matematică, publicist, un falnic stejar carpatin⁷, este fratele mai mic al regretatului poet-martir Ilie Motrescu, asasinat de organele speciale ale regimului totalitar comunist la 26 iulie 1969.

Ideea nobilă de a alcătui o astfel de carte o avea mai demult.

„În perspectivă sper să public într-o culegere separată tot folclorul crăsnean, cules de diferite persoane în diferite perioade”, spunea el într-un interviu⁸.

Primele care au relatat despre apariția volumului au fost ziarele locale „Meleag Natal” și „Libertatea Cuvântului”⁹.

O scurtă prezentare a culegerii a fost făcută în revista „Glasul Bucovinei”¹⁰.

Deși cu anumită întârziere, e bine ca despre această lucrare să se știe și la noi.

Cartea cuprinde circa 1 300 de texte de diferite genuri și specii folclorice, culese de la aproape 100 de informatori, are 516 pagini și a fost editată în 500 de exemplare.

Culegerea se deschide cu poezia poetei populare Maria Istrate „Bucovina”. (p. 3)

Un scurt „Cuvânt de însoțire” referitor la această „veritabilă antologie folclorică sau, mai precis, monografie folclorică a Crasnei”, la alcătuitoarea ei, la munca depusă, la importanța lucrării semnează cunoscutul scriitor, publicist și om de cultură din Cernăuți Dumitru Covalciuc. (p. 4-7)

„Prin această carte, scrie Domnia Sa, Nicolae Motrescu ne oferă un fericit prilej de cunoaștere și vibrație sufletească, de deșteptare și de adânci meditații. (...)

Nefiind un folclorist sadea și nici măcar un specialist de formație filologică, Nicolae Motrescu, ca fiu destoinic al Crasnei, ca intelectual, ca om ce-și iubește la nesfârșit baștina, a trudit cu spor întru cunoașterea, valorificarea, tezurizarea și salvarea unui important lot de creații folclorice. (...)

Prin noblețea sufletului, prin muncă, prin cinste, prin devotament nemărginit față de idealul nostru național, Nicolae Motrescu este cu adevărat un slujitor al neamului, pe care ni-l năpăstuiesc veneticii și creaturile ce mai visează timpurile proletcultismului, și această calitate nimeni nu i-o poate nega sau denigra”. (p. 5, 7)

Blocul de texte începe cu o selecție din cele mai vechi creații înregistrate în Crasna și publicate de Simion Florea Marian, Alexandru Voevidca, Ilie E. Torouțiu și Mathias Friedwagner. (p. 8-31)

Piese cercețătorilor menționați, ca și ale celor ce urmează, sunt precedate de câte un CV al fiecăruia.

Cuprinsul cărții continuă cu 245 de plăsmuiri poetice populare orale, culese de cel care a fost pedagogul, ziaristul, poetul și „harnic culegător de folclor” Ilie Motrescu, rămase ca prin minune printre manuscrisele sale și pregătite pentru tipar de jurnalistul chișinăuian Ion Țăbuleac. (p. 40-109)

După alte 249 de texte colectate de prefațatorul cărții, Dumitru Covalciuc (p. 122-229), se publică 180 de producții folclorice înregistrate aici de specialiștii de la Chișinău – Nicolae Băieșu, Grigore Botezatu, Victor Cirimpei, Iulian Filip, Andrei Hâncu, Efim Junghietu și Sergiu Moraru. (p. 238-299)

Culegerea mai cuprinde o serie de texte înscrise de cunoscuta interpretă de cântece populare, originară din Crasna, Maria Iliuț, neobositul animator al vieții culturale din părțile locului Dragoș Tochiță (p. 309-322) ș.a.

Cele mai multe creații – 480 – sunt culese de însuși alcătuitoarea volumului. (p. 330-337, 352-370, 381-503)

Împărțite în serii tematice, în carte se dau și circa 180 de imagini fotografice din ultima aproape o sută de ani, când regiunea s-a aflat sub diferite stăpâniri: austriacă, românească, sovietică și ucraineană.

În una din aceste serii, cu titlul „Poezii noștri populari – creatorii și păstrătorii de folclor” (p. 230-237), sunt prezentate 32 de poze ale celor mai talentați crăsneni și crăsnence.

Prima în șirul lor e, pe drept, fotografia neuitatei informatoare Veronica Solcan (1907-1992).

O mărturie a harului deosebit pe care l-a avut această distinsă poetă populară ar putea fi, de exemplu, cele 144 de texte de poezie lirică populară din Arhiva de folclor a Academiei de Științe a Republicii Moldova, ms. 339, f. 18-99, înscrise în Crasna, în vara anului 1982, din două caiete de-ale ei de dl Nicolae Băieșu.

O mulțime de texte culese de la ea de către mai mulți oameni de știință sau de cultură – Ilie Motrescu, Dumitru Covalciuc, Grigore Botezatu, Victor Cirimpei, Iulian Filip, Dragoș Tochiță ș.a. au fost incluse și în volumul de față.

Despre Veronica Solcan ca poetă populară de excepție a subliniat și reputatul folclorist și scriitor cernăuțean, membru de onoare al Academiei Române, regretatul Grigore Bostan¹¹.

Menționăm că o parte din textele înscrise de la ea, cât și de la alți creatori și păstrători de literatură populară din Crasna, au fost incluse și în volumul zonal, pregătit de specialiștii de la AȘM, „Folclor din țara fagilor”, Chișinău, „Hyperion”, 1993.

Din atâtea materiale de-ale ei lesne s-ar putea alcătui o culegere aparte.

Lucrarea „Crasna Bucovinei” (2) se termină cu un „Cuvânt de încheiere” al alcătuitorului.

Din el aflăm că prima carte de folclor crăsnean trebuia să apară încă pe la sfârșitul anilor '60 ai secolului trecut.

„Întru salvarea și punerea la adăpost a literaturii populare din Crasna”, fratele său, care lucra la ziarul „Zorile Bucovinei”, a adunat de la consăteni un număr impresionant de materiale folclorice, cu scopul de a le publica. Dar, odată cu lichidarea lui fizică, acest manuscris a dispărut fără urmă. (p. 509)

Exprimându-și părerea de rău că, din cauza neglijenței noastre, pierdem mult din bogăția spirituală acumulată de-a lungul vieții de predecesori, tot aici autorul remarcă: „Cu ajutorul acestei cărți sper că măcar o parte din această inestimabilă comoară, această bogată și sănătoasă înțelepciune populară să rămână deasupra, pe pământ, să dăinuie în timp – zestre pentru generațiile ce vor veni din urma noastră”. (p. 510)

În linii mari, materialele culegerii ar putea fi împărțite în următoarele categorii:

1. Texte folclorice autentice.
2. Creații artistice de amatori.
3. Texte folclorizate.
4. Creații individuale (de autor).

Volumul cuprinde: folclor al obiceiurilor calendaristice, poezie a ritualurilor de familie, teatru popular, doine și cântece, povești, snoave și anecdote, tradiții, balade și legende, cântece istorice, romanețe, ghicitori, strigături, scrisori versificate, bocete ș.a.

Cel mai bogat și mai bine prezentat este compartimentul de lirică populară. În el găsim, așternută sincer pe hârtie, toată gama de sentimente ale poetului popular în diverse

perioade și situații de viață: cântece de dragoste, familiale, de ciobănie, de recruție, ostășie și război, de înstrăinare și singurătate, de dor și jale, meditativ-filozofice, satirice și umoristice, de joc ș.a.

Multe sunt creațiile folclorice valoroase din acest volum care ar trebui enumerate. Cităm însă doar un text și câteva fragmente de poezie lirică populară, în care revolta, durerea și suferința omului simplu pentru crimele staliniste și nedreptățile strigătoare la cer care i s-au făcut¹² nu au margini.

Pentru tot ceea ce i s-a cauzat, cotropindu-i-se banditește pământul strămoșesc și înstrăinându-l de neam și de țară, ca și pe frații săi din Basarabia și Ținutul Herța – o rană ce nu se va vindeca niciodată, dar și pentru celelalte monstruoziități prin care a trecut, pentru el și urmașii lui genocidul început de Stalin în 1940 continuă și azi.

Starea jalnică, de plâns în care s-a aflat și se află, abuzat, traumatizat, deprimat, complexat, strâmtorat și constrâns sub toate aspectele, atitudinea negativă, dușmănoasă, discriminatorie, camuflată sau deschisă, a autorităților de toate nivelurile, aroganța, cinismul, agresivitatea lor, cât și a multor coloniști ultranaționaliști sau șovini față de populația românească autohtonă, care, devenită minoritate pe propriul pământ, se zbate cu disperare pentru supraviețuire națională, lipsa totală de dreptate (Că nu mai putem răzbate/ De atâta nedreptate, p. 400) îl irită, îl macină, îl țin mereu în tensiune.

S-a lovit și se lovește cu cruzime în tot ce constituie esența unui neam – în limbă (de istoria românilor nici nu mai vorbim, căci a fost și este interzisă și azi), școală, biserică, instituții de cultură, publicații românești, societăți culturale, tradiții populare etc.

Într-un cuvânt, în tot ce înseamnă conștiință națională, suflet, spirit românesc¹³.

Iată ce spune despre această rușinoasă stare de lucruri poetul și ziaristul cernăuțean Vasile Tărățeanu:

„– Da, în Constituție se spune că avem dreptul la studii în limba maternă, dreptul la numele noastre proprii tradiționale, liberul acces la valorile culturii noastre și multe altele. Ceea ce se întâmplă în Ucraina la nivel declarativ și ceea ce e în realitate – e o diferență de la cer la pământ. Deși susține că are tendințe europene, Ucraina este un stat polițienesc, de coloratură pur naționalistă. Unele formațiuni promovează o politică chiar șovină. (...)

Salvarea noastră poate fi prin cultură, prin solidaritate națională și prin unirea în cuget și simțiri.

Ucrainei trebuie să i se pună condiții la intrarea în UE, precum i s-au pus României. Ar fi cazul să întoarcă românii clădirile care le-au aparținut, au fost ale Societăților culturale. Să se accentueze că va fi primită doar atunci când vor fi respectate și drepturile minorităților: învățământ în limba maternă, reprezentanți în organele de conducere, executive, teatre naționale, muzee, străzi. Având aceste instituții ale noastre, ne vom constitui într-o comunitate viabilă care va conlucra cu națiunea română, ce va deveni una puternică în Europa¹⁴.

Acestea sunt realitățile în care a apărut cartea lui Nicolae Motrescu.

Ceea ce trebuie însă de subliniat în mod special e că în protestul, în strigătele sale de durere onestitatea și sinceritatea autorului anonim nu pot fi în niciun fel contestate.

De exemplu:

Bucovină, plai cu rouă,
 Cum te-au tăiat rușii-n două!
 Ardă-l-ar focul de rus,
 Cum prin tine gard a pus!
 A tras sârmă printre brazi
 Și-a despărțit frați de frați,
 A tras sârmă printre flori
 Și a despărțit surori.
 Și-a pus armata rusească
 Pe noi să ne despărțească.
 Norodul înspăimântat
 Casele și le-a lăsat,
 Iar acei care-au rămas
 Multe le-au avut de tras.
 Ei au fost persecutați,
 În Siberia deportați
 Ori la graniță-mpușcați.
 Ca bureții după ploaie
 Năvăleau rușii puhoiaie,
 Bolșevici și venetici –
 Toți s-au oploșit aici,

N-au venit să ne priască,
 Au venit să ne robească.
 Bucovină, Bucovină,
 Cu ce ai fost tu de vină,
 Ca-n tine să nu rămână
 Cei cu inima română?
 Cu ce, Doamne, ți-am greșit,
 C-așa rău ne-ai pedepsit,
 Dând un neam bun și creștin
 Pe mâinile lui Stalin?
 Doamne, în genunchi ne-om pune,
 Te-om ruga în rugăciune
 Să lași clopotul să sune,
 Ștefan oastea să-și adune,
 Ca pe noi să ne răzbune.
 Tună, Doamne, și-l trăsnește
 Pe acel ce ne robește,
 Să apară curcubeu
 Pe cerul neamului meu.
 Bucovină, plai cu rouă,
 De ce te-au tăiat în două?

(p. 145), inf. – Zinovia Istrate;
 varianta: p. 399-400

Sau un fragment din textul „Dor de neam”, cules de la Dumitru Popescu, de asemenea de un dramatism cutremurător:

Scumpul meu, frate român,
 Noi viața umblăm oftân,
 Să știi că n-a fost ușor
 Viața s-o trăiești cu dor.

De șazeci de ani mai bine
 De când ne conduc străinii,
 Neavând milă de la nimeni.
 Știe numai Dumnezeu
 Ce-a-ndurat poporul meu.

Rușii, pe mulți gospodari din sat,
 I-au ridicat și deportat
 În Siberia de gheață,
 Uni s-a curmat a lor viață.

S-a dus floarea satului,
 Mândria crăsneanului,
 Au întors satul pe dos,
 Cu forța-au făcut colhoz.

Pe toți calicii i-au adus,
 La conducere i-au pus,
 Pâinea din pod ne luau
 Și pe noi ne arestau.
 Doamne, cu ce am greșit,
 C-așa mult ne-ai pedepsit?

Te blestem, sârmă ghimpoasă,
 Mi-ai ros carnea pân-la oasă,
 Mi-ai ros-o și m-am uscat
 Ca o cetină de brad.

Rog pe bunul Dumnezeu
Să m-audă ce-l rog eu:
Măine, când ne vom scula,

Să nu fie granița;
Vreau să fiu măcar un an –
Român, nu ucrainean.

(p. 465)

Îți rămân pentru mult timp în memorie și următoarele versuri, de mare încărcătură emoțională, în care eroul liric – victimă nevinovată a unei mari crime istorice, necăjit, neadaptat, ignorat, detestat, intimidat, marginalizat, nevoit să lupte chiar și pentru cele ce ar trebui să i se cuvină în mod firesc, simțindu-se ca într-un gulag pe pământul strămoșilor săi, se plânge, dar și-i acuză, blestemă, condamnă pe cei vinovați de destinul său mutilat:

În poieni cresc floricele,
Frumos cântă păsărele,
Da eu mă topesc de jele...

(p. 399)

Alții fură și omoară,
Și trăiesc viață ușoară,
Eu nu fur, nici nu omor,
Da nu pot trăi ușor.
Eu fără niciun pic de vină
Trăiesc în țară străină...

(p. 468)

Dintre mai multe suferințe la care e sortită autoarea anonimă a unui text, cea mai chinuitoare pentru ea este singurătatea, durerea lipșirii de Patrie, de apărare, de ajutor, faptul că se simte străină la dânsa acasă.

N-am milă, -s dată uitării
Și tânjesc de dorul Țării –

încheie ea cu multă tristețe (p. 288).

E locul să menționăm că soarta românilor este la fel de amară în toată Ucraina: și în fostul ținut Herța, și în Bugeac, și în Maramureșul din dreapta Tisei, și în celelalte regiuni cu populație românească.

Iată, de exemplu, ce ne mărturisește aproape cu lacrimi în ochi un băștinaș din sudul Basarabiei, autorul cărții *Hagi Curda (Camășovca). Un sat românesc din Basarabia istorică*. Chișinău, Editura „Prometeu”, 2011, dl Tudor Iordăchescu:

„Suntem îngropați de vii, cu zile. Noi, românii-moldoveni din Basarabia de Sud parcă nu am mai exista, pământul și istoria ne sunt furate, smulse din suflet. În grădiniță

și școală, în instituții și prin ziare sunt dezorientați și copiii, și tinerii, și maturii. Suntem dezbinați, nu avem dreptul de a ne cunoaște istoria și limba, ni se impun cărți prin care minciuna trece drept adevăr, iar veneticii nu mai pot de bucurie. Cei care ridicăm fruntea sus, pentru a ne apăra drepturile, a vorbi limba română, de România, de Republica Moldova, suntem impuși să plecăm capul, să tăcem. Românii, din populație majoritară în Sudul Basarabiei, am ajuns etnie minoritară, înstrăinați de Patria-Mamă, dezbinați, deznaționalizați¹⁵.

Colecția lui Nicolae Motrescu este valoroasă, în primul rând, prin faptul că e din una dintre cele mai triste și mai nedreptățite zone ale românimii, unde, sfidându-se adevărul istoric, se afirmă insistent că acest străvechi teritoriu românesc ocupat e „pământ slav secular”¹⁶, făcându-se absolut totul pentru a grăbi dispariția băștinașilor ca etnie.

Prin specificul, ineditul și valoarea materialelor ei.

Prin salvarea și punerea pentru prima dată în circulație a unui important lot de texte.

Prin publicarea unei bune părți de creații poetice populare orale, culese în satul natal de către ziaristul și poetul Ilie Motrescu, mai mulți ani considerate pierdute.

Prin gestul generos și patriotic al alcătuitorului de a realiza visul frumos al fratelui său: de a publica o antologie de folclor a Crasnei din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

Prin valorificarea repertoriului și calitatea unui însemnat număr de poeți și povestitori populari din localitate.

Evident că în cele făcute cu atâta suflet de Nicolae Motrescu era loc și de mai bine.

Alcătuitorul avea numai de câștigat dacă, în procesul lucrului sau după definitivarea manuscrisului, se consulta cu cineva din specialiștii în domeniu.

Cu toată stima și aprecierea autorilor de texte proprii, aceste compuneri artistice, neținând de folclor, nu trebuiau introduse în carte.

Este regretabil faptul că în culegere n-au fost incluse și texte de povestiri orale pe subiecte arzătoare, de actualitate, foclor al copiilor, proverbe și zicători – creații destul de active în repertoriul folcloric al satului.

În scopul acumulării a cât mai multe și mai prețioase creații poetice populare, era bine ca la colectarea acestor materiale să fie atrași profesorii de limbă și literatură, învățătorii și elevii celor câteva școli din sat.

Cu toate acestea, culegerea merită o înaltă apreciere.

Fără pretenția de a cuprinde tot folclorul literar al satului, volumul este o indiscutabilă reușită, un frumos eveniment cultural.

Prin tot ce are mai bun în ea, cartea este o lucrare serioasă, interesantă, despre care se vor spune întotdeauna cuvinte de bine, care ar face cinste oricărui sat din spațiul românesc, ar îmbogăți și înfrumuseța orice bibliotecă.

Iată una din puținele localități, în baza folclorului literar al căreia ar putea fi scrisă o teză de doctorat.

Deși e plecat la părinții și la frații săi, în ceruri, îi mulțumim mult alcătuitorului culegerii – „bărbat mândru, demn și puternic, frumos la chip și la suflet, cu mare dragoste de neam, baștină, grai, credință, tradiții, ferm și curajos, harnic și perseverent – așa cum de fapt sunt adevărații bucovineni”¹⁷.

Calde mulțumiri tuturor celor care, într-un fel sau altul, au contribuit la pregătirea și apariția ei.

Tot respectul și recunoștința noastră – sponsorului acestei cărți, domnului Dumitru (Tucu) Istrate.

Având în vedere atât realitățile crude ale existenței românilor nord-bucovineni de la 1940 încoace, cât și viitorul lor enigmatic, volumul lui Nicolae Motrescu „Crasna Bucovinei” (2) Folclor, Cernăuți, 2007, este nu numai de valoare și importanță locală, zonală, dar și națională.

Întrucât cărțile care se publică în Țara de Sus a Moldovei, cu mici excepții, la Chișinău sunt o raritate, de multe ori inaccesibile chiar cercetătorilor, cu toate greutățile timpurilor pe care le trăim, pentru a schimba un pic starea de lucruri, am ruga autorii, alcătuitorii, editorii de aici, la ocazie, să doneze câte un exemplar-două din volumele publicate măcar bibliotecilor principale din capitală – Bibliotecii Naționale și Bibliotecii Științifice Centrale a AȘM.

Referințe bibliografice

¹ Mihai Eminescu. *Răpirea Bucovinei*. București, Editura „Saeculum I.O.”, 1996, p. 28.

² Ion Popescu, Constantin Ungureanu. *Românii din Ucraina între trecut și viitor*. Vol. I. *Românii din regiunea Cernăuți*. Oradea, Editura „Treira”, 2006. Edițiile a II-a și a III-a: Oradea, Editura „Primus”, 2009, 434 p. și 2010, 572 p.; Ion Beldeanu. *Bucovina care ne doare*. Iași, Editura „Junimea”, 1996, 202 p.; Tot el. *Bucovina care ne doare* (Cartea a doua). Iași, „Junimea”, 2001, 200 p.; Vasile Ilica. *Bucovina abandonată*. Oradea, Imprimeria de Vest, 2010, 576 p. ș.a.

³ Gheorghe Calamanciuc. *Românii bucovineni în fața genunii*// „Literatura și arta”, 29 martie 1990, p. 8; 5 aprilie, p. 3. Tot el. *Cât ți-i dat s-o mai duci, disperato, resemnato, tu, Țară a Fagilor?*// „Literatura și arta”, 2 noiembrie 1995, p. 2. Ibidem. *Peste Bucovina planează disperarea*// „Literatura și arta”, 24 aprilie, 1997, p. 2. Ibidem. *Stimate dle președinte al României, Traian Băsescu* // „Literatura și arta”, 7 iulie 2011, p. 2; Ilie T. Zegrea. *Miturile prieteniei și realitatea crudă. Sau cum se duce lupta în Bucovina împotriva românilor*// „Literatura și arta”, 8 august 1991, p. 8; Nicolae Dabija. *Frații noștri înfiați de-o mamă vitregă* // „Literatura și arta”, 22 octombrie 1998, p. 1 ș.a.

⁴ A se vedea interviurile poetului și publicistului Vasile Tărățeanu („Literatura și arta”, 24 martie 1994, p. 4-5; „Literatura și arta”, 10 iunie 2004, p. 5; „Literatura și arta”, 25 iulie 2013, p. 2 ș.a.).

⁵ Mai amănunțit a se vedea: Laurențiu Dragomir. *Crasna – un colț de eternitate românească din Bucovina*. București, Editura „Coralia”, 2004, 230 p.; Nicolae Motrescu. *Crasna Bucovinei* (I) Publicistică. Cernăuți, Editura „Zoloti Litavri” (tipografia Storojineț), 2006, 276 p.; Dinu Rusu. *Crasna – satul românilor de la poale de Carpați*// „Natura”, nr. 11, noiembrie 2008, p. 9.

⁶ „Moldova Socialistă”, 22 mai 1983, p. 4.

⁷ Mai pe larg despre acest „stejar al românismului” a se vedea: Eleonora Schipor. *Ca bradul la poale de munte*. Cernăuți, Editura „Zelena Bucovina”, 2009, 156 p.

⁸ *Op. cit.*, p. 75.

⁹ Tot acolo, p. 62-67.

¹⁰ Vasile Tărățeanu. *Nicolae Motrescu. Crasna Bucovinei* (2) Folclor // „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 2007, p. 142-143.

¹¹ Grigore Bostan. *O zonă cu străvechi tradiții populare*. În cartea „Folclor din țara fagilor”. Chișinău, Editura „Hyperion”, 1993, p. 24.

¹² Mai amănunțit despre atrocitățile acestei înspăimântătoare perioade a se vedea: Ilie Popescu. *Calvarul românilor din regiunea Cernăuți sub regimul stalinist*// „Glasul Bucovinei”, nr. 1, 1999, p. 37-41; Vasile Ilica. *Martiri și mărturii din nordul Bucovinei* (Fântâna Albă-Suceveni-Lunca-Crasna-Igești...). Oradea, Editura Imprimeriei de Vest, 2003, 478 p. ș.a.

¹³ Despre unele din aceste probleme a se vedea:

Alexandrina Cernov. *Problemele naționale ale românilor din regiunea Cernăuți. Anul 1998* // „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 1998, p. 65-80; Eugen Patraș. *Problema protecției drepturilor minorităților naționale în contextul relațiilor reciproce dintre Ucraina, România și Republica Moldova* // „Glasul Bucovinei”, nr. 3-4, 2003, p. 41-48; Alexandrina Cernov. *Limba română și capcanele politice din Ucraina* // „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 2010, p. 87-99; Vasile Pavel. *Limba română în școlile din regiunile Cernăuți și Odesa* // „Limba Română”, nr. 3-6, 2011, p. 300-305 ș.a.

¹⁴ Vasile Tărățeanu. *La Cernăuți și pietrele respiră românește* // „Natura”, nr. 4, aprilie 2009, p. 6.

¹⁵ „Natura”, nr. 5, mai 2013, p. 14.

Mai pe larg despre drama românilor din Bugeac a se vedea:

Vlad Bejan, C. Duca-Trincu. *Românii din sudul Basarabiei*. Iași, Editura Fundației „Axis”, 1998, 132 p.; Maria Golubenco. *Deznaționalizarea românilor din Ucraina* // „Glasul Națiunii”, 22 iulie 1998, p. 3; Nina Josu. *Românii din Ucraina de Sud – cine are grijă de ei?* // „Literatura și arta”, 12 iunie 2003, p. 5, 8; George Damian, Cătălin Florențiu Vârzaru. *Românii din Bugeac pe cale de dispariție. O călătorie prin satele românești din sudul Ucrainei*. București, Centrul de Studii pentru Resurse Românești,

2010, 432 p.; Vlad Pohilă. *În sudul Basarabiei tragedia băștinașilor continuă...* // „Biblio Polis”, nr. 1, 2013, p. 151-155 ș.a.

¹⁶ O mostră-model de falsificare crasă, iresponsabilă a adevărului istoric – ceea prin ce excela ideologia comunistă, este în acest sens cartea *Bucovina de Nord, trecutul și prezentul ei*. Alcătuitor – A. S. Romanet. Traducere de Gr. Crigan. Ujgorod, Editura „Carpati”, 1974, 208 p.

Pentru comparație, a se vedea tratarea obiectivă, corectă a aceleiași probleme: Demir Dragnev, Ștefan Purici, Constantin Ungureanu, Ion Gumenâi. *Din istoria ținutului natal (regiunea Cernăuți)*. Materiale didactice pentru școlile de cultură generală din regiunea Cernăuți. Cernăuți, Editura „Alexandru cel Bun”, 2002, 192 p.

¹⁷ Eleonora Schipor. *Op. cit.*, p. 18.

ION BURUIANĂ
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)